

E.M. Remarque i landsflykten
Svenska Pressen (Helsinki, FIN)
05.11.1938, Seite 4

Standort Original:
Signaturen: R-A 2.1.014/012

E.M. Remarque i landsflykten

Paris i oktober

Erich Maria Remarque har dykt upp i vimlet i Paris. Sedan flera år tillbaka är Remarque bosatt i Schweiz, där han inköpt en för sin vackra fruktträdgård mycket beundrad villa vid Locarnosjön. Större delen av året tillbringar han i denna idylliska vrå av världen, men plötsligt griper honom reslusten, och då sätter han sig vid ratten och styr ut över kontinenten, ibland mållöst, ibland direkt till en trakt, som kommit att locka hans intresse. Just nu har han med sin sportbil – Remarque är bilentusiast mer utpräglat sinne för »fartens tjusning« – gkort en långtur genom hela Frankrike, och Paris är hans anhalt för de närmaste veckorna.

Vi ha slagit oss ner för en pratstund på ett terrasskafé vid Champs Elysées, och det faller sig helt naturligt, att samtalet till en början kommer in på Remarques förhållande till sitt tyska hemland. Det är endast några dagar sedan det kom ut ett rykte i Paris, att Erich Maria Remarque skulle ha blivit »ausgebürgert«.

– Det har sin riktighet, bekräftar Remarque. Jag fick meddelande om åtgärden mot mig under min bilresa genom Frankrike. Det hela förefaller mig ganska barnsligt, men beslutet förvånar mig inte alls. Jag har i själva verket länge väntat på den, ty ända från första stund har jag befunnit mig på andra sidan skyttegravan, på den sida, där tankens frihet bor. Och inte kan jag heller finna något nesligt i att vara landsflyktig. Jag befinner mig ju i det fallet i mycket gott sällskap. Från Dante, Victor Hugo och Schiller till Einstein och Freud går det en lång lista av landsflyktiga män, som äro betydligt förnämligare än jag.

Men försök inte få mig att tala politik! Vad betyder för resten min personliga åsikt om Tysklands ansikte av i dag – inte ett dugg! Fråga i stället de utländska journalister, som i dessa dagar leva i Tyskland.

Remarque blir till min stora överraskning mera meddelsam än vanligt, så snart han avskrivit politiken som samtalsämne. Han har eljest aldrig legat för att tala om sig själv och sitt arbete. »En författare bör gömma sig bakom sitt verk«, är en sats, som jag hört honom uttala mer än en gång, och han hatar fanatiskt allt, som stöter på personlig reklam.

– Journalisterna, försätter Remarque och tar upp ämnet med synbart intresse. Om man bortser från diplomaterna, som väl äro de, som veta det mesta av vad som händer och sker och av vad som förekommer bakom det, som händer och sker, så finns det inga, som äro så kvalificerade att uttrycka en politisk åsikt som världspressens korrespondenter. Vill man veta något om ett land som t. ex. Tyskland eller Ryssland, så bör man vända sig till de utländska journalisterna, som ha sitt arbete där. De kunna se och bedöma objektivt, och de ha alla fakta för ögonen. Därför kunna de bättre än någon annan utöva en daglig kontroll över händelserna, och de ha också vara både deras rätt och deras plikt att säga sanningen.

Men vad mig själv beträffar, är jag i politiska ting lika dum och lika intelligent som vem som helst. Allt vad jag vet t. ex. om utvecklingen i Tyskland under senare år, har jag fått genom tidningarna. Men dem läser jag också mycket flitigt.

– Ni har ju börjat som journalist?

– Ja, det räknar jag mig till godo i allra högsta grad. Jag var i många år reporter i Berlin, skrev om sport och intervjuade filmdivor och refererade eldsvådor – jag var all round, med ett ord. Journalistiken är egentligen min stora passion, och ibland längtar jag intensivt tillbaka till redaktionsstolen. Jag känner mig stå i en mycket stor tacksamhetsskuld till mitt arbete som journalist, och jag skulle vilja påstå, att journalistiken är den allra bästa skola, som en författare kan få. Vill man bli en god författare, bör man börja som journalist. Att skriva under det direkta trycket av händelser och personliga upplevelser, att svinga sig själv till en koncentrerad och precis stil, att gripa sina upplevelser i flykten och omedelbart analysera dem, det är den ypperliga lektion, som journalistiken har att ge författaren. Journalistiken ger just den permanenta kontakt med det dagliga livet, som skapar den högsta enkelhet i stilen. Och stilens enkelhet – det är författarens A och O.

Reportaget kring dagens aktualiteter ger efter min mening den observationens träning, som en författare inte kan vara utan. Han måste vara en tränad observatör, ty en god författare måste vara en god skildrare framför allt. Den enkla, precisa skildringen, det enkla berättandet – det är den moderna amerikanska litteraturens underbara hemlighet, och lägg märke till att de litterära arbeten, som världspublikens intresse numera samlar sig omkring, äro berättande verk. Det är kontakten med nuet, som människorna söka, och den kunna och böra vi författare ge dem.

Medan Remarque talar med en livlighet, som jag knappast någonsin mött hos honom vid våra tidigare sammanträffanden, betraktar han intresserat det egendomligt fångslande vimlet framför oss, och plötsligt anförtror han mig, att han är sysselsatt med en roman, vars handling är förlagd till Paris.

– Jag skriver aldrig någonting under mina resor, säger Remarque, men när jag efter en långresa återvänder hem, har jag med mig en hel dossier av anteckningar, som jag sedan arbetar med under rofyllda dagar därhemma i Schweiz. Nu har jag kommit till Frankrike för att friska upp mina minnen och återknyta gamla bekantskaper. Det är något egendomligt med den franska atmosfären. Det är glädjens hemvist på ett särskilt sätt, samtidigt som den stämmer till meditation. Och att jag särskilt älskar detta Paris, måste bero på att jag här överallt möter tankens frihet i maximal bemärkelse. Jag har alltid haft intresse av att komma i samspråk med mannen på gatan, – det är väl ett arv från min reportertid! – och särskilt här i Frankrike har jag märkt, att om jag talar med en enkel arbetare eller en chaufför eller en portvakt, så får jag aldrig ett stereotyp eller »gjort« svar. Här har var och en, i vilken ställning han än är, sin egen tanke. Och det är ändå till sist frihetens fundament, att varje individ har rätt att tänka och tala fritt.

– Några särskilda framtidsplaner efter Parisromanen?

– Jag har gjort upp en resplan för Amerika, där jag vill besöka både stora och små städer och lära känna folkets tänkesätt.

– Kanske också Hollywood?

– Knappast. Filmen intresserar mig inte något vidare, och jag tror inte, att jag någonsin kommer att skriva för filmen. Jag har avslagit många anbud i den vägen, kanske mest för att jag har det intrycket, att man bara velat exploatera min ryktbarhet. Men därför att man råkat skriva en bok, som blivit succès, är man inte kapabel till allt, och jag tror på det hela taget inte på att en romanförfattare kan bli en god filmförfattare från den ena dagen till den andra. Jag överlåter till bättre kvalificerade förmågor att göra filmer av mina romaner. Så har man gjort t. ex. med »Les Camarades«.

Också tänker jag mycket på att någon gång i den närmaste framtiden få besöka de skandinaviska länderna. De bli en ny bekantskap för mig, och nya länder har jag alltid intresse av. Kanske jag har någon hemlig lust för äventyr i blodet, fast – bara när man promenerar i sin egen trädgård, kan man få uppleva flera äventyr än när man krossar Atlanten...

Äventyr – det kan inte hjälpas, att samtalet till sist ändå glider in på det politiska äventyr, inför vilket en hel värld nyligen har darrat. Erich Maria Remarque har sett det stora äventyret med en djupblick, som förvärvat honom världens beundran, och han har aldrig trott på att det kunde komma tillbaka.

– Det finns en mobilisering, som borde kunna förena alla dem, som älska friheten, och det är mobiliseringen av den goda viljan till hårdnackat motstånd mot tanken på krig, säger Remarque. Efter allt, vad vi, världskrigets generation, genomlevat, kan det icke finnas något motiv, det må vara vilket som helst, som skulle kunna motivera ett krig numera. Och det är världskrigets generation, världskrigets soldater, som böra gå i